

LEDARE

I förra numret av *Insolvensrättslig Tidskrift* nummer 1 för 2016 s 14 redovisar Hans Renman att olika principer tillämpats av Högsta domstolen och Högsta förvaltningsdomstolen för att fastställa när en fordran har uppkommit. I Högsta förvaltningsdomstolens beslut den 4 juli 2016 i mål nummer 5818-14 fastslås att fordran anses uppkomma succesivt alltefter-som arbete utförs (belöpandeprincipen). Högsta Förvaltningsdomstolen synsätt strider säger Hans Renman mot Högsta domstolens synsätt i NJA 1979 s 253 och NJA 2012 s 876 där fordringen ansågs uppkomma genom själva anställningsavtalet (avtalsprincipen). I förevarande nummer av tidskriften belyser Nils-Bertil Morgell i sin artikel den av Hans Renman påpekade problematiken. Även Ulrik Hägge har belyst problemställningen i sin expertkommentar hos Blendow Lexnova augusti 2016. I rättsfallet NJA 2012 s 876 säger Högsta domstolen följande. ”I rättsfallet NJA 2009 s 291 har HD uttalat att det inte finns någon för alla fall gällande princip för att bestämma när en fordran skall anses ha uppkommit. ”Vid ett seminarium på Center för Commercial Law vid Stockholms universitet diskuterades nu ifrågavarande princip och densamma kritiserades bl.a. av professor Märten Schultz. Även från praktikerhåll framhölls att det inte är särskilt lyckat att som princip ha att ett visst förhållande som har stor betydelse vid rättsliga bedömningar skall bedömas utifrån olika principer i skilda situationer där ändamålsynpunkter skall vara avgörande. I praktiken är det omöjligt att i ett enskilt fall göra sådana avancerade bedömningar utan att säkert veta vad som kommer att gälla. Det är svårt att säga att denna osäkerhet påverkat bedömningarna utav fordrans uppkomst vid avgörandena i de båda Högsta domstolarna. Men en sak torde vara helt klart och det är att domstolarna måste ha en gemensam ståndpunkt. Denna inställning talar för att man kan ifrågasätta om vi i Sverige kan ha två Högsta domstolar inom ramen för samma rättsordning? Det finns andra fall där domstolarna kommit till olika uppfattning i samma sak. Risk finns att rättsordningen inte får en konsistent utformning om inte total enighet föreligger i rättspraxis hos de högsta instanserna. Egentligen kan man säga att rent semantiskt begreppsmässigt man inte kan ha två Högsta domstolar i samma rättsordning. Det finns en tendens att inom skatterätten utvecklas egna juridiska begrepp som inte är förankrade i allmänt vedertagna civilrättsliga grundsatser. Detta är naturligtvis en omständighet som aktivt bidrager till att den i och för sig hjälplöst komplicerade skatterätten

blir än med ogenomtränglig för gemene man även som för sakkunniga jurister.

Lämpligt vore att omvandla Högsta Förvaltningsdomstolen till en författningsdomstol varefter vi endast har en enda Högsta domstol. Tekniska mekanismer måste naturligtvis utarbetas för att arbets-situationen i den högsta instansen skall bli rimlig. Sverige saknar en författningsdomstol och även om reformen med uppenbarhetsrekvisitet tagits bort är de allmänna domstolarna inte särskilt lämpliga att avgöra huruvida en enskild

lag eller förordning står i strid med grundlagarna, särskilt som dessa innefattar europarätten. Förutom komplexiteten talar också tidsfaktorn för en särskild författningsdomstol. Denna kan då omedelbart behandla en problematik på ett sakkunnigt och insiktsfullt sätt.

I Advokaten nr 8 för 2016 redovisas i en kortare artikel på s. 13 frågan om sammanslagning av HD och HFD i Finland. Av artikeln framgår att Finlands Högsta Domstol förespråkar en sammanslagning under det att Finlands Högsta Förvaltningsdomstol motsätter sig detta. I artikeln nämns också att en sammanslagning av de Högsta Domstolarna diskuterats i Sverige av bl.a. Stefan Lindskog ordförande i HD och Anne Ramberg Advokatsamfundets generalsekreterare vilka förespråkar en sammanslagning.

Rolf Åbjörnsson
Advokat och Redaktör

Illustration: Rolf Åbjörnsson